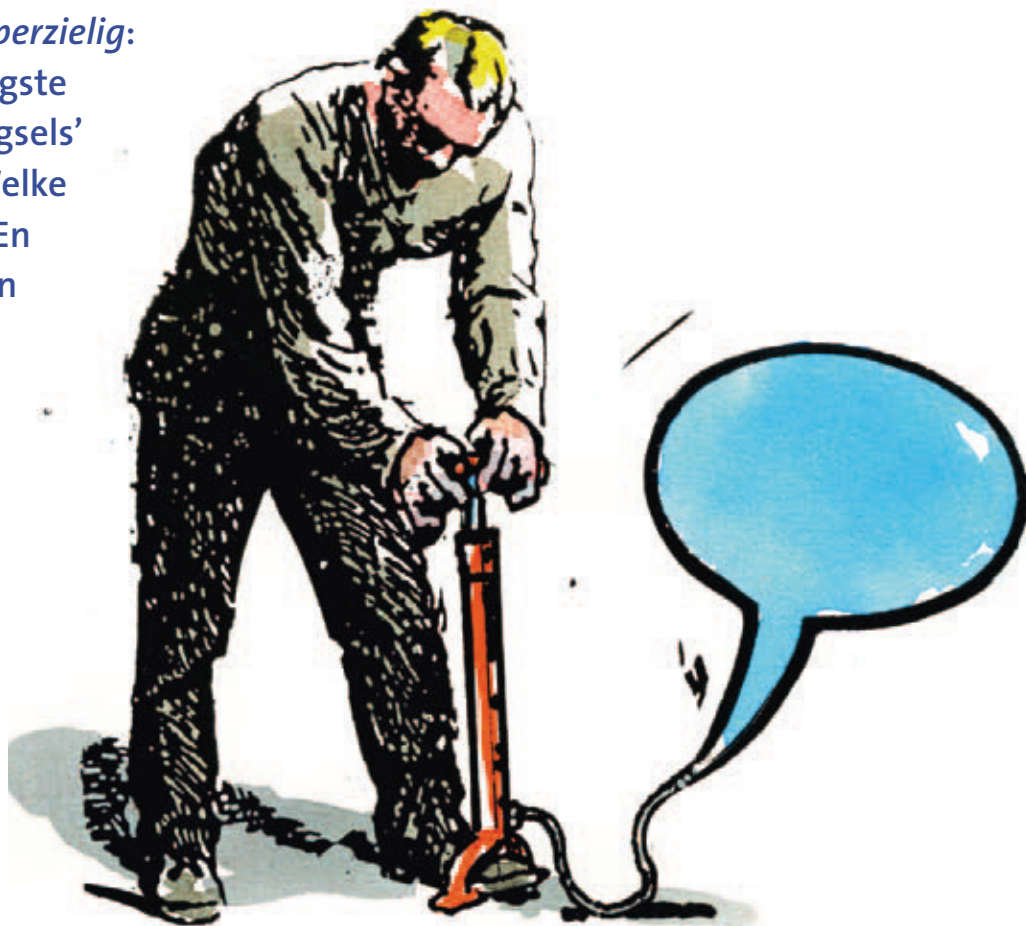

Superleuk, supertof, superzeilig:
super is een van de jongste
'versterkende voorvoegsels'
van het Nederlands. Welke
zijn er zoal nog meer? En
hoe gaat dat versterken
in zijn werk?

RENÉ APPEL

Illustratie: Frank Dam

Superwoorden

Versterkende voorvoegsels in het Nederlands

Een verslaggever van Radio Gelderland vraagt aan Marco Borsato wat hij van de ruimte vindt waar hij een grote groep fans gaat ontmoeten. "Ik vind het supergezellig", antwoordt de zanger. "Natuurlijk ontzettend leuk. Ik was hier nog nooit geweest. Het is een mooi gebouw en het is inderdaad superknus." *Supergezellig*. *Superknus*. Sommige taalgebruikers lijken tegenwoordig voor vrijwel elk bijvoeglijk naamwoord *super* te plakken. Borsato had het natuurlijk nog sterker kunnen maken door ook 'superleuk' te zeggen, maar hij houdt het bij 'ontzettend leuk'. Wat zou leuker zijn: superleuk of ontzettend leuk? Of is 'megaleuk' misschien nog leuker? *Superleuk* is overigens een typisch spreektaalwoord. Ook met woorden als *veel* en *weinig* valt het goed te combineren: 'Ik heb er weer superveel zin in vandaag.' Of 'superweinig' natuurlijk.

Extra middelen

Een woordje als *super* noemt de grote Van Dale een 'versterkend voorvoegsel', hoewel er eigenlijk geen sprake is van een voorvoegsel. Voorvoegsels, zoals *ont* in *ontraden*, komen immers niet los voor – be-

halve dan misschien in *Het boek ont* van de schrijver Anton Valens, met als hoofdpersoon een man die geïntrigeerd is door het voorvoegsel *ont*.

Hoe dan ook: waar zou de neiging vandaan komen om zo vaak een versterkend woord als *super* vast te plakken aan bijvoeglijke naamwoorden? Vermoedelijk heeft het ermee te maken dat betekenis als het ware langzaam slijten. De taalgebruiker heeft het gevoel extra middelen te moeten inzetten om zijn bedoelingen goed over te laten komen. Wie in een winkel keurig gepast betaalt, krijgt dan ook vaak niet meer een simpel 'bedankt' te horen, maar 'hartstikke bedankt'. Degene die per ongeluk een verkeerde manoeuvre in het verkeer maakt, wordt niet uitgemaakt voor 'klootzak' maar voor een 'vuile klootzak', die 'uit zijn doppen moet kijken'. Tot op een gegeven moment 'hartstikke bedankt' en 'vuile klootzak' ook weer zijn afgesleten. Het is de vraag wat er dan voor in de plaats moet komen.

Super is een van de jongste versterkende voorvoegsels van het Nederlands. Je hoort het erg vaak. Het is, zoals taalkundigen dat noemen, enorm productief, dat wil zeggen dat het met veel verschillende bijvoeglijke naamwoorden kan voorkomen – van